AMUTI AZAKOZA ROBIA ‘BAZURI FEPI ‘DIYI

1. GERI ‘BA ROBIA AZINGAPI ‘DII ‘BAZU MI AGIRU RI.

1) Ika eco ra, i mba mivele robia ma ta kaniku i’du mari engazu amuti robia tambapi, Ero ambu Uganda veleri ma palari vu.

Amuti Ero ambu Uganda vileri ma pala ‘diyi ma esele naa: **Ero tojari veleri** kaniku **Commercial Bank** (‘Di ero robia ‘bapi vini mari fepi indi ‘diyi)**,** Ero **mari fepi kaniku Credit Institution** (ekile Post Bank le) azini **Micro Finance Deposit-Taking Institutions** (Amuti robia ma azi ngapi Ero ambu Uganda veleri ma pala azita isupi o’bi ma robia tampazu ri). Orodri alenia ‘diyi ‘dini:

- Ero ambu Uganda veleri le amuti robia ‘bapi ‘diyi ma ngaki azi kililiru. ‘Di ma efi kini Ero ambu Uganda veleri ni amuti robia ‘bapi ‘diyi andri cici lezu ma e’deki ku. Ero ambu Uganda veleri **le mi ma ovu orata koko, ani yi amuti ‘diyi andri sawa worosi.** Robia mini ‘ba amuti robia tambapi ‘diyi ma alea ri ma tambazu. Amuti Ero ambu Uganda veleri ma pala ‘diyi kaki e’dera, robia mini ‘ba yivuri ma alea, mi nga milioni naa isu ecekokoru.
- Ero ambu Uganda veleri ofu azita amuti robia tambapi yima pala ‘diyi ni lezu ma **enziki ‘ba robia ‘bapi yivu ‘diyi beni.** Azita 'di le vini amuti ‘diyi ma eceki mini e’yo azi yi vileri ma driari woro mgbo ru.

Agupi ■Oku ■ ‘Ba deza■ ‘Ba ode■ ‘Ba calua ■’Ba tawunia■’Ba azi ngapi gamete be ■ ‘Ba azi ngapi yisi ‘diyi■

2) Amuti robia tambapi ero ambu Uganda veleri ma pala ka ovu mi ageyia yo kaniku azi yini ngari ka mini ayiko feku, amuti azi mini ecozu mivele robia o’bazu ‘diyi ci:

2a) Mi eco mivele robia ri ‘ba Microfinance-a (MFI)

MFI mba kini robia ma ta o’biyini ku te eyi robia fe ‘ba tojari ‘be were were ‘diyini ra.

Agupi ■ Oku ■ ‘Ba deza■ ‘Ba ode■ ‘Ba calua ■’Ba tawunia■’Ba azi ngapi gamete be ■ ‘Ba azi ngapi yisi ‘diyi■

2b) Mi eco fi SACCO ma alea, mi mivele robia ri ma tamba ‘daa vini mari ‘du alenia ra

‘Ba amuti robia tambapi vini mari fepi kaniku’bani omve SACCO ru ri ma alea ‘diyi amuti ‘di e’do ni dika eyi azi nga alenia ni. Amuti ‘diyi tutuni angu vusi (ecetasi SACCO parish vile ri kaniku disitrikiti ni), azi vusi (ecetasi SACCO ‘ba amvu azi ngapi kaniku emba’ba yini ri). Amuti SACCO ru ‘diyi lu robia ‘ba yi vile memba yini. Azi amuti SACCO ru ‘diyi ni ngari co esele alatasi vini robia ma ageyi tezasi ra. Denga po’di I fini amuti SACCO ru ri ma alea ku, le mi ma nze e’yo ‘ba azi nga’ba alenia ‘diyi ‘be vini memba alenia ‘diyi be raka. Robia ‘bani ‘ba SACCO ma alea ‘diyi ma ageyi tema yo. Le SACCO alu alu ma si i District Cooperative Office vu azitasi. Ka’dini, de nga I fini amuti SACCO ru ri ma alea ku, izi e’yo drinia disitrikiti-a raka.

Agupi ■ Oku ■ ‘Ba deza■ ‘Ba ode■ ‘Ba calua ■’Ba tawunia■’Ba azi ngapi gamete be ■ ‘Ba azi ngapi yisi ‘diyi■

2c) Mi eco vini robia ma tamba kaniku mari ‘du engazu VSLA-a

Amuti VSLA (kaniku ogara’ba tisi ‘bani omve Voluntary Savings and Loans associations) ru ri were, ‘ba eyi isu tuni parish ma aleasi dika yima memba ma kalafe angiri ri 30. Memba ‘diyi

yivele robia ma tamba vini mari were were ‘diyi o‘du engazu amuti ‘di ma alea. Le amuti ‘di vele azi ‘diyi ma ovuki mgbo dika ‘ba woro ma niki e’yo yi ‘yepi alenia ‘diyi ra. Ika le fi amuti VSLA ru ri ma alea, le mima api ‘ba aleania ‘diyisi ra.

Agupi ■ Oku ■ ‘Ba deza■ ‘Ba ode■ ‘Ba calua ■’Ba tawunia■’Ba azi ngapi gamete be ■ ‘Ba azi ngapi yisi ‘diyi■

2d) Mi eco vini robia ma tamba ROSCA ma alea

Rotating Savings and Credit Associations kaniku ROSCA ma memba eyi drifu cici. Ti ecita alu alu ma alea memba eyi robia oku yima eselea, ‘ba fe memba alurini. Ti ecita ‘di eco ovu sabatu alu alu vusi kaniku mba vusi. I fi amuti ROSCA ru ri ma alea de ini memba alenia ‘diyi ra.

Agupi ■ Oku ■ ‘Ba deza■ ‘Ba ode■ ‘Ba calua ■’Ba tawunia■’Ba azi ngapi gamete be ■ ‘Ba azi ngapi yisi ‘diyi■

3) Mi ovu mile be 'ba robia fepi mari ru 'diyisi

'Ba robia fepi mari ru'diyi robia fe mbeleru, te mi orodri ni ofe angiri aga mini 'du mariruri ra. Sawa azi 'diyisi, mi eco mari ofe paleko suu aga mini e'du ri ra. Afa yini ai mari ma paria ri ma ajeni tuni ovu angiri aga mari mini 'durira. Ika o'bi yi vele robia ri ofe ti, yi okpo ayu robia 'di isuzu mivusi. 'Ba 'dile 'diyi ma nde ni fekini mari azita ni lelerile ku. Le ila kokobi 'bani fe mini ri kilili, dika iva kilili de nga po'di itini dri drinia mari ai zu ku. Ika le mari 'du 'ba 'dile 'diyivu, le ma ovu waraga erini azita fepi mari fezu ri 'be ci. Waraga 'di ni enga ojio e'yo lipi ri vu.

Agupi ■ Oku ■ 'Ba deza■ 'Ba ode■ 'Ba calua ■'Ba tawunia■'Ba azi ngapi gamete be ■ 'Ba azi ngapi yisi 'diyi■

4) Ika le robia oja imu amuti robia ojapi 'ba ni omve ogara'ba tisi forex bureau ru ri-a

Amuti robia ojapi 'diyi ecoki robia Uganda vileri oja robia ndu ndu wudrukuru ma alea 'diyi si ra. Robia ma kalafe 'bani ojari eco tu oru kaniku esi vele sawa ciria. Le amuti forex bureau ru mini ayuri ma isu azita robia ojazuri engazu Ero amburu Uganda vile ria. Mi Azita 'di isu amuti 'dileri ma alea tutuni abi rua 'ba dria ni ecozu nezu ci. Amuti azita isupi Ero amburu Uganda veleria ri vu 'diyi sawa ndepi 'diyisi robia enjoruri ne mbeleru. Le mima isu karatasi kaniku risiti ecepi kini mi oja robia amuti 'da ma alea ri ecekokoru. Karatasi 'di ma dria eceta ero amburu Uganda veleri ci.

Agupi ■Oku ■ 'Ba deza■ 'Ba ode■ 'Ba calua ■'Ba tawunia■'Ba azi ngapi gamete be ■ 'Ba azi ngapi yisi 'diyi■

5) Ife kaniku mi isu robia engazu amuti robia edripi 'diyi vu

Amuti robia edripi 'diyi robia oji tutuni 'ba azi ngapi suru ndundu 'diyi ma alea 'diyi ni fezu yi vile akua. Amuti 'diyi azi nga azita eyi bi pi robia edriza ri be 'diyi ma pala. Ecetasi agu Uganda-a ni ka azi nga olaya-a, ka le robia edri akua, olaya-a 'dale eri nga robia yi vile pound ruri fe amuti robia edripiri ni te agu robia 'di isupi Uganda-a ri ni nga robia isu Uganda ma silingi ru. Ika le robia edri, I fe lu mivele robia ri amuti 'dile 'diyivusi. Le emi ai ki mi nga mivile robia ri oja silingi si si ya ri oko de nga I feni robia nderi ku. Izi zita robia ma esele ndundu mini nga ofe mivele robia edrizuri ma dria raka.'Ba azi ka robia edri mini, le mima ofe robia azi amuti robia fepi mini ri ni ku.

Agupi ■ Oku ■ ‘Ba deza■ ‘Ba ode■ ‘Ba calua ■’ Ba tawunia■ ’Ba azi ngapi gamete be ■ ‘Ba azi ngapi yisi ‘diyi■

6) Mi edri robia mivele simu si

Mi eco robia edri mivile simu si ra. Izi eyo amuti simu mini ayuri veleri robia edrita ma dria vini aje robia edrizu simu si ri ma dria indi.

Agupi ■ Oku ■ ‘Ba deza■ ‘Ba ode■ ‘Ba calua ■’Ba tawunia■’Ba azi ngapi gamete be ■ ‘Ba azi ngapi yisi ‘diyi■

7) Izi zita, izi zita, izi zita!

Azita fe mini okpo, e’yo zizu vini azakoza ndundu robia ma dria ‘diyi ma dria. Amuti robia tamba piri ka embata ‘diyi si va, eri muke saaru. Amuti kaniku agu mini zita zizuri ka le mini embata fe azi yini ngari ma dria ku, ifini kini, amuti kaniku agu ‘di lokiriru.

Agupi ■ Oku ■ ‘Ba deza■ ‘Ba ode■ ‘Ba calua ■’Ba tawunia■’Ba azi ngapi gamete be ■ ‘Ba azi ngapi yisi ‘diyi■

R

8) Le mima oni e'yo azita ni ai mini 'diyi

Ika e'yo oni azita amuti robia tambapi 'diyi ni o'bi 'baa 'ba azakoza isupi yivu 'diyi ma azakozu ri ma dria ra, mi nga e'yo kililiri isu azini e'yo mukeri pe i

- Eri azita mini e'yo mi asini ayiko fepi ku amuti robia 'bapi ri ma alea ri ecezu amuti 'dini vini amuti 'di ni e'yo mitia ri erizu.
- Le amuti 'di ma fe mini enzita dika le ma ezaki mini sawa ku.
- Eri azita mini e'yo onizu azakoza amuti 'dini eco fe mini 'diyi ma dria vini azakoza 'diyi ma aje onizu.
- Ika dri ti waraga ma dria amuti robia tampa pini be, kaki waraga 'di ma azita obiku, mi eco yi too makat-a ra.
- Le amuti robia tambapiri ma omi mi mari 'duzu ku.
- Le mima ovu driwala be mivile robia ayuzu sawa ciria. Le ini vini ra kini ero azi 'diyi lu ai mini mivele robia ayuzu sawa azi ma vutia, mini ai amuti 'di 'beri vusi.
- Le e'yo mini ale amuti mivile robia tampa pi ri be mi dria ri ma fu amve ku. Amuti ka le e'yo 'diyi ma azi ale 'ba azi be, le ma eceki mini raka dika le mima ai raka.
- Le amuti robia tamba pi 'diyi ma ai ki mivu robia yi obezu mivele azi ngazu ku.

Agupi ■Oku ■ 'Ba deza■ 'Ba ode■ 'Ba calua ■'Ba tawunia■'Ba azi ngapi gamete be ■ 'Ba azi ngapi yisi 'diyi■